

Pensioenkrant

PENSIOENFONDS
ARCHITECTENBUREAUS

Pensioenfondsen Architectenbureaus

Postbus 40040, 7300 AX Apeldoorn, www.pensioenfondsenarchitectenbureaus.nl

11
2011

3 HOE STELT HET
PENSIOENFONDS
UW PENSIOEN VAST?

5 PERSOONLIJK
SPREEKUR
WERKGEVERS

6 MINDER
ADMINISTRatieve
ROMPSLOMP

7 LICHT OP GROEN
NIEUWE REGELING

“Transparant maken hoe we
**met het geld
omgaan**”

Verantwoord beleggen. Het onderwerp staat al jaren op de agenda. Sinds 2009 geeft het pensioenfonds samen met PGGM Vermogensbeheer invulling aan dit begrip. Wat houdt verantwoord beleggen precies in, wat gebeurt er op dit gebied en hoe staat het met het rendement van die beleggingen? Beleggingsspecialist Marcel Jeucken en bestuurslid Willem Jan Boot vertellen erover.

Lees verder op pagina 2 >>

>> vervolg van voorpagina

Rendement prioriteit

Willem Jan Boot: "Toen ik acht jaar geleden bestuurslid werd, was verantwoord beleggen nog geen belangrijk onderwerp. De indruk bestond dat met verantwoord beleggen niet per se hoge rendementen werden behaald. En de hoogste prioriteit had het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Dat heeft het nog steeds. Toch zijn we een grote stap verder." De discussie keerde regelmatig terug, ook toen beleggen negatief in de publiciteit kwam vanwege kinderarbeid en wapens.

Een groot deel van het vermogensbeheer is ondergebracht bij PGGM Vermogensbeheer. Op de website kunt u het jaarverslag *Verantwoord beleggen 2010* van PGGM lezen.

Beleggen steeds complexer

Het werd echt actueel toen het fonds het vermogensbeheer ging wijzigen. Willem Jan Boot: "We zagen de financiële wereld steeds complexer worden. We begrepen als bestuur dat we op termijn het risico liepen niet meer optimaal te beleggen. Daarom hebben we breed gezocht naar een partij om mee samen te werken. Uiteindelijk kwamen we bij PGGM Vermogensbeheer uit. Een prettige bijkomstigheid vond ik persoonlijk dat PGGM duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord beleggen hoog in het vaandel draagt."

Stemrecht

Wat verstaat PGGM onder verantwoord beleggen? Marcel Jeucken is beleggingsspecialist bij PGGM Vermogensbeheer: "Verantwoord beleggen betekent een hoger, stabielere

en verantwoord rendement. Op termijn loont het om rekening te houden met milieu- en sociale vraagstukken en de kwaliteit van het bestuur van een onderneming. Dit doen we op verschillende gebieden. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen bijvoorbeeld. Dat is een van de belangrijkste rechten van een aandeelhouder. Hierdoor dragen wij bij aan het bereiken van goed ondernemingsbestuur. Zo maken we bijvoorbeeld het beloningsbeleid of bepaalde milieuvraagstukken bespreekbaar."

Transparantie

"We kunnen bijvoorbeeld eisen dat de transparantie en milieuprestaties van een bedrijf toenemen en we beïnvloeden de beleggingen zelf door bedrijven uit te sluiten die niet verantwoord ondernemen. Daarnaast letten we op de zogenaamde ESG-factoren. Deze staan voor aandacht voor het milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur (Environmental, Social en Governance)", legt Marcel Jeucken uit. "Bij de selectie van beleggingen wordt kritisch gekeken naar de duurzaamheid van processen en producten. Ook gaan we op zoek naar beleggingen zoals windenergie die een oplossing bieden voor maatschappelijke vraagstukken. Tot voor kort hadden wij weinig inzicht in het maatschappelijke rendement van dergelijke beleggingen. Met de Erasmus Universiteit hebben we een methodiek ontwikkeld waarmee we inzicht krijgen in de maatschappelijke toegevoegde waarde van deze gerichte ESG-beleggingen."

Keten van bedrijven

Willem Jan Boot: "We hebben deze middelen nodig om transparant te maken hoe we

"Hoger, stabielere én verantwoord."

Marcel Jeucken en Willem Jan Boot

met het geld van de deelnemers omgaan. Maar het is lastig om zaken zichtbaar te maken. Want hoe kom je erachter of ergens kinderarbeid plaatsvindt?" Marcel Jeucken: "Je moet niet alleen kijken naar de bedrijven waarin we beleggen, maar ook naar de leveranciers van die bedrijven."

Wat doet PGGM Vermogensbeheer nog meer? "We stellen richtlijnen op en geven internationaal voorbeelden van goed ondernemerschap. Die gaan bijvoorbeeld over beloningsbeleid, risicomanagement, mensenrechten en ethiek en moraal in de top van het bedrijf. Die laatste zijn mede door PGGM toegevoegd aan internationale standaarden voor bedrijven en beleggers."

Relatie met rendement

Hoe zijn de resultaten? Willem Jan Boot: "Financieel gaat het niet goed met ons pensioenfonds. Maar het vermogen is nog nooit zo hoog geweest." Was de angst voor het rendement op verantwoord beleggen gegrond? Marcel Jeucken: "Een aantal onderzoeken laat zien dat bedrijven die goed inspelen op milieu- en sociale risico's en trends, het beter doen. Het omgekeerde is het geval wanneer een ontwe-

reikend veiligheidsbeleid een bedrijf parten speelt. Denk bijvoorbeeld aan het olieconcern BP en de milieuramp met de Deepwater Horizon. Het risicomanagement verbeteren, kan dan snel resultaat opleveren. Overigens zijn er ook onderzoeken die aantonen dat bedrijven die verantwoord bezig zijn niet meer rendement behalen. De academische consensus is dat het minimaal hetzelfde is. PGGM is ervan overtuigd dat verantwoord beleggen op lange termijn loont en dus een beter rendement en/of lagere risico's oplevert."

Willem Jan Boot besluit: "Met de keus voor PGGM en het feit dat er steeds meer aandacht komt voor duurzaam ondernemen en duurzaam beleggen, gaan we voor een ex aequo nummer 1: rendement en verantwoord beleggen. Ik hoop inderdaad dat deelnemers vertrouwen krijgen in het beleggingsbeleid van ons pensioenfonds. Daar doen we als bestuur ons stinkende best voor."

Pensioenfonds Architectenbureaus belegt niet in controversiële wapens, zoals kernwapens, clustermunities en landmijnen. Dit geldt ook voor ondernemingen die fundamentele mensenrechten en arbeidsrechten schenden.

Het team Deelnemerszaken van Pensioenfonds Architectenbureaus: Ramon Haarloo, Joke Small, Jeroen Hafkenscheid en Jacqueline Panneflek.

"Het gaat om iemands pensioen. We stellen dat nauwkeurig vast en controleren altijd elkaars werk."

Als u binnenkort met pensioen gaat, bent u waarschijnlijk al plannen aan het maken. Misschien hebt u ook al gekeken wat het financieel betekent als u straks geen salaris meer krijgt maar AOW en pensioen. Van het pensioenfonds krijgt u een halfjaar voor uw pensioendatum een aanvraagformulier thuis. Maar hoe berekent het pensioenfonds eigenlijk uw maandelijkse uitkering?

Hoe stelt het pensioenfonds uw pensioen vast?

De regeling van Pensioenfonds Architectenbureaus biedt rond de pensioendatum verschillende mogelijkheden. "Op het pensioenoverzicht dat iedereen elk jaar krijgt, staat het bedrag dat iemand heeft opgebouwd. Dat pakketje geld kun je op verschillende manieren verdelen", vertelt Joke Small. Samen met drie collega's stelt zij de pensioenen vast die Pensioenfonds Architectenbureaus uitkeert. "Voor elk van deze mogelijkheden rekenen we de maandbedragen vooraf nauwkeurig uit."

Keuzes

Op uw aanvraagformulier kunt u dus meteen zien wat de financiële gevolgen zijn van de verschillende keuzes. U kunt een deel van uw ouderdomspensioen ruilen

voor een hoger partnerpensioen. Uw uitkering wordt dan lager, maar als u overlijdt, krijgt uw partner een hogere uitkering. Andersom kan ook. Als u geen partner hebt of als uw partner zelf een goed pensioen heeft, kunt u het partnerpensioen bij uw eigen ouderdomspensioen voegen. Een derde mogelijkheid is om een paar jaar een hogere uitkering en daarna een wat lagere uitkering te krijgen.

Zorgvuldig

Deze bedragen worden zorgvuldig berekend. "Het gaat om iemands pensioen. We stellen dat nauwkeurig vast en controleren altijd elkaars werk", legt Joke Small uit. "Als een deelnemer zijn keuze heeft gemaakt, voeren wij zijn pensioenaanvraag in in onze systemen. Daarbij nemen

we geen risico's. Een van ons voert de gegevens in. Een andere collega rekent de uitkering nog eens na. Dit is een vaste afspraak. Het systeem helpt ons daar ook bij. Alleen deze tweede collega kan namelijk de aanvraag akkoord geven. Er zijn dus altijd twee mensen nodig om een aanvraag te doen."

En als een deelnemer desondanks twijfelt aan een berekening? Joke Small: "De deelnemer kan altijd contact met ons opnemen met vragen over zijn pensioenberekening. Dit kan telefonisch, schriftelijk of via e-mail." De contactgegevens van het pensioenfonds vindt u op pagina 6.

“Voordelen van de collectiviteit benadrukken.”

Jongeren enthousiasmeren voor pensioenstelsel

Communicatie mag ook confronteren

bij Deloitte gewerkt. Waarom maakte hij de stap naar een architectenbureau? “SATIJN-plus Architecten, genoemd naar oprichter Piet Satijn, benaderde mij en ik werd ondernemer. Ik kwam zo van de adviesrol in de beslisrol. En dat bevalt me uitstekend.”

SATIJNplus is met circa 50 medewerkers een van de grotere bureaus in Zuid-Nederland en richt zich op drie segmenten: restauratie en herbestemming, wonen en zorg en utiliteit en innovatie. Deze vormen drie divisies binnen het bureau. Wim Heuts is er directievoorzitter. Hoe gaat het met het bureau? “Gegeven de tijd en de markt doet SATIJNplus Architecten het goed. Toch hebben ook wij sinds 2008 te maken met 25% derving qua volume. We hebben de personele bezetting daarop aangepast en verder heeft de cashflow alle aandacht, ook vanwege het verslechterde betaalgedrag.”

Over het besturen van een pensioenfonds zegt hij: “Onze prioriteit is het om uitvoering te geven aan de pensioenregeling, die sociale partners (werkgeversorganisaties en vakbonden) hebben vastgesteld. Daarbij gaat het vooral om het adequaat beheren van premies en vermogen. En vervolgens leggen we uit hoe we dat doen. Communicatie is wezenlijk geworden.”

Wie is Wim Heuts?

Hij is 59 jaar, getrouwd en heeft twee dochters en twee kleinzoons. Hij is opgeleid als accountant en heeft bijna twintig jaar als adviserend accountant

Bij Wim Heuts zit communiceren in het DNA. Binnen het bestuur van het pensioenfonds heeft hij dan ook de portefeuille communicatie. Hij vindt dat communicatie altijd duidelijk en helder moet zijn en soms mag confronteren. “Communicatie is meestal een afgeleide taak. Dat geldt voor het pensioenfonds en voor het architectenbureau. Maar wel een taak die aan belang enorm toeneemt. Grofweg gaat het 60% om de inhoud, 30% over communicatie en 10% overige zaken.”

>> vervolg van pagina 4

Wat vinden zijn collega's van pensioen?

Qua pensioen ziet Wim in het bureau twee groepen: de jongeren en de ouderen. “Jongeren dreigen murw te worden door de grote hoeveelheid informatie die zij niet kunnen bevatten. Hun horizon is hun carrière. Ouderen die graag eerder uit dienst zouden willen, zijn teleurgesteld. Zij ontdekken dat vervroegd uitstappen grote financiële consequenties heeft en daardoor soms geen optie meer is.”

Wat vindt hij van het pensioenakkoord?

Wim beperkt zich tot de hoofdlijnen: “Zonder wijziging overlijdt het stelsel. Veranderingen zijn daarom absoluut nodig. Meer flexibiliteit bijvoorbeeld. Anders vluchten jongeren in een individuele regeling. We moeten duidelijk communiceren dat een goed pensioen geen vanzelfsprekendheid meer is. En aan de andere kant de voordelen van de collectiviteit benadrukken.”

Hoe gaat dat in zijn werk?

“Wij ontwikkelen binnen de communicatiecommissie een lange- en een kortetermijnvisie op de communicatie. Daarbij polsen we regelmatig de doelgroepen. Hoe denken zij ergens over? We zorgen verder voor consistentie van beleid en uitvoering. Middelen zetten we afhankelijk van de omstandigheden flexibel in. En we innoveren, zoals nu met Facebook, waarmee we interactief kunnen worden. Overigens verwacht ik voor pensioenen bij architecten geen grote discussieplatforms.” Er valt genoeg te doen voor deze drukke bestuurder.

Heeft hij er plezier in?

Zijn lijst nevenactiviteiten is lang. “Ik vind het leuk om met een team mensen van verschillende pluimage iets van de grond te trekken. Ik ben twaalf jaar actief geweest in de gemeentepolitiek van Valkenburg en ik ben sinds 1992 voorzitter van de VVV Zuid Limburg.” We mogen dan ook verwachten dat Wim zich nog jaren met het pensioenfonds blijft bezighouden. Met grote betrokkenheid en bestuurlijke ervaring biedt hij er continuïteit én bereidheid tot verandering.

Samen de pensioenadministratie bekijken

Persoonlijk spreekuur voor werkgevers

Patrick Bos

Stel, u hebt een vraag. Over de premienota's bijvoorbeeld. Of over het pensioen van een bepaalde medewerker. Dan kunt u natuurlijk de Servicedesk van het pensioenfonds bellen. Nu is er nog een mogelijkheid: een afspraak maken met fondsmanager Patrick Bos. Op een moment dat het u uitkomt. Achter uw eigen computer, via een online verbinding.

In gesprek

“Het is een nieuwe vorm van contact tussen werkgevers en het pensioenfonds. De werkgever kan via het beeldscherm met mij meekijken in de administratie, waardoor ik vragen gericht kan beantwoorden”, vertelt Patrick Bos. Als u wilt,

kunt u de camera aanzetten, zodat u ziet met wie u in gesprek bent.

Donderdag

Dit werkgeversspreekuur is elke donderdagmiddag vanaf 15.00 uur. U kunt u hiervoor rechtstreeks bij de fondsmanager aanmelden. Hij stuurt u dan informatie over het inloggen. Op het afgesproken tijdstip maakt u beiden verbinding en kunt u uw vragen bespreken. Als u bij uw aanmelding alvast aangeeft welke kwesties u wilt bespreken, bereidt Patrick Bos zich daarop voor. Hij kan bijvoorbeeld de pensioenplanner erbij pakken en u inzage geven in de pensioenmogelijkheden van uw werknemers.

Proef

Pensioenfonds Architectenbureaus vindt het belangrijk om direct contact te hebben met werkgevers. Daarom introduceert het fonds deze proef met het werkgeversspreekuur. De proef duurt zeker tot eind 2011. Iedereen die er gebruik van maakt, krijgt na afloop een korte vragenlijst. Zijn de ervaringen positief, dan wordt de periode waarschijnlijk verlengd.

Interesse in het werkgeversspreekuur? Stuur u dan een mail naar patrick.bos@achmea.nl. Uiteraard blijft ook de Servicedesk paraat voor vragen.

Minder administratieve rompslomp **voor** **architectenbureaus**

Pensioenaangifte schakelt met uw salarisadministratie

Kost de aanlevering van pensioengegevens veel tijd? Binnenkort niet meer. Met een nieuw systeem verlicht Syntrus Achmea, dat de administratie doet voor Pensioenfonds Architectenbureaus, uw administratieve lasten. *Pensioenaangifte* koppelt uw salarisadministratie aan de pensioenadministratie.

De manier waarop u straks pensioengegevens aanlevert, lijkt op de loonaangifte voor de Belastingdienst en het UWV. Het zijn grotendeels dezelfde gegevens met een paar extra pensioengegevens. Als het ware met een druk op

de knop stuurt u uw gegevens naar het pensioenfonds. Dat bespaart u tijd. De directe koppeling garandeert dat de doorgegeven informatie actueel is. Het pensioenfonds beschikt hierdoor over kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare gegevens.

Digitaal

Met Pensioenaangifte kunt u uw gegevens op hetzelfde moment als de loonaangifte aanleveren: maandelijks of vierwekelijks. En op www.pensioenaangifte.nl vindt u binnenkort al uw pensioenaangiftes overzichtelijk op een rij.

Daar staat ook een lijst van voor Pensioenaangifte geschikte salarispakketten. Dat zijn bijna alle pakketten.

Overstap

Gebruik van Pensioenaangifte wordt mogelijk door de overgang naar een nieuw administratiesysteem. In het eerste kwartaal van 2012 start een pilot met een aantal bedrijven en administratiekantoren. In de loop van het jaar kunt u gebruikmaken van Pensioenaangifte. U krijgt bericht zodra dit zo is. Tot die tijd levert u op de gebruikelijke manier via Plato uw gegevens aan.

Hebt u interesse in de pilot?

Stuurt u dan een e-mail naar fondsmanager Patrick Bos: patrick.bos@achmea.nl.

Voordelen van Pensioenaangifte

- U hoeft minder handelingen, controles en correcties te verrichten.
- Door actuele gegevens over af te dragen pensioenpremies zijn facturen gemakkelijker te herleiden.
- U bespaart kosten die verband houden met de eigen salarisadministratie.

Wilt u meer weten?

Op www.pensioenaangifte.nl vindt u meer informatie. Met uw vragen kunt u terecht bij de Servicedesk van het fonds.

In contact met het fonds

Syntrus Achmea is onlangs verhuisd naar De Meern bij Utrecht. De contactgegevens wijzigen hierdoor. Telefonisch kunt u de Servicedesk vanaf 1 december a.s. tussen 8.30 en 17.30 uur bereiken op 088 - 0084056. Per e-mail kunt u via info@pensioenfonds-architectenbureaus.nl contact met ons opnemen. Op www.pensioenfonds-architectenbureaus.nl vindt u veel informatie.

Uw mening op Facebook

Als een van de eerste pensioenfondsden zoeken wij contact met onze deelnemers via Facebook. Er is veel media-aandacht voor het onderwerp pensioen. Via Facebook brengen wij u snel op de hoogte van nieuws.

Doe mee!

Pensioenfonds Architectenbureaus informeert u via de website, de e-mailnieuwsbrief en nu ook via Facebook over nieuwe ontwikkelingen. Bijvoorbeeld over het pensioenakkoord en over de financiële positie van ons fonds. Het voordeel van Facebook is dat u een reactie of bericht kunt plaatsen. Het pensioenfonds hoort graag wat u bezighoudt. Maakt u dus vooral gebruik van deze mogelijkheid.

Waar vindt u ons?

Log met uw eigen account in op www.facebook.com en zoek op 'Pensioenfonds Architectenbureaus'. Klik dan op 'Vind ik leuk'. Zo ontvangt u automatisch onze berichten op uw Facebookpagina. Op onze website kunt u klikken op de button die u direct naar Facebook brengt.

Belangrijke kwesties bij uitwerking pensioenakkoord

Licht op groen voor nieuwe pensioenregeling

Een nieuw pensioenstelsel moet de toegenomen levensverwachting en de schommelingen op de financiële markten beter opvangen, zonder dat daarbij de premies stijgen. De ministerraad heeft hiertoe wetsvoorstellen ingediend bij de Tweede Kamer. Wat staat u in hoofdlijnen te wachten?

De pensioenleeftijd gaat omhoog: in 2020 wordt deze 66 jaar, in 2025 67 jaar. Het gaat hierbij om de rekenleeftijd. Net als nu blijft het mogelijk om eerder of later met pensioen te gaan. Deze keuze heeft een effect op de hoogte van het aanvullend pensioen én de AOW. Een jaar korter werken betekent 6,5% minder AOW.

Zachte toezegging pensioen

Hoewel korting in het huidige stelsel niet uitgesloten is, wordt pensioen toch gezien als een redelijk harde toezegging. Dat gaat veranderen. Het beleggingsresultaat wordt bepalend voor de hoogte van het pensioen. Het kan dus meevallen of tegenvallen. De Nederlandsche Bank geeft meer vrijheid om de beleggingen zelf in te vullen. Maar in de toekomst wordt de beleggingsmix niet langer alleen door het pensioenfonds, maar ook door de sociale partners bepaald.

Geen extra stortingen

Pensioenfonds Architectenbureaus is een branche-pensioenfonds en kan ook in het huidige stelsel werkgevers geen extra storting laten doen.

Wel kan de premie worden aangepast om de financiële positie te versterken. In het nieuwe stelsel is dit niet meer mogelijk. De premie en de verdeling tussen werkgever en werknemer worden niet gewijzigd. De kosten van het pensioen zullen binnen het nieuwe stelsel hierdoor niet veranderen.

Na politiek zijn sociale partners aan zet

Na behandeling in de Tweede Kamer, gaat het pensioenakkoord naar de Eerste Kamer. Bij akkoord zijn de sociale partners in de branches aan zet. Voor ons zijn dit de BNA, Dienstenbond CNV, De Unie en FNV Bondgenoten. Zij gaan een nieuwe pensioenregeling ontwikkelen en moeten hierbij belangrijke keuzes maken. Twee lichten we er alvast uit.

Hoeveel zekerheid wil het fonds bieden?

Een van de kwesties is de zekerheid van het pensioen. Binnen de huidige regeling moet het fonds financiële buffers opbouwen om de hoogte van het pensioen zeker te stellen. Bij de vaststelling van de nieuwe regeling zal een afweging tussen zekerheid

en hoogte moeten worden gemaakt. Wat wil de branche realiseren met de pensioenpremie? Kans op een hoger pensioen, maar met minder zekerheid? Of een lager pensioen met meer zekerheid?

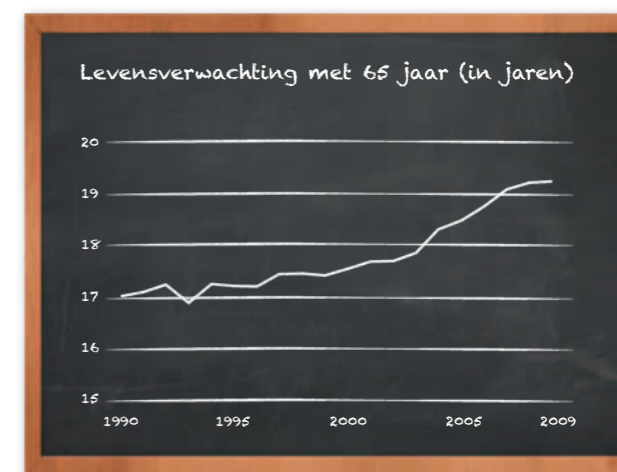
Wat doen we met de opgebouwde rechten?

De bestaande pensioenrechten vormen een andere belangrijke kwestie. Worden deze ondergebracht in de nieuwe pensioenregeling? Dat kan voordelig zijn, bijvoorbeeld doordat de pensioenopbouw meer pensioen oplevert. Maar is het mogelijk en welke nadelen zijn eraan verbonden? Dat moet uitgezocht worden en is

van invloed op het moment waarop de nieuwe regeling in kan gaan.

En het pensioenfonds?

De rol van het pensioenfonds bij de totstandkoming van een nieuwe regeling is zeer beperkt. Dit sluit aan bij de centrale taak van het pensioenfonds: uitvoering geven aan de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling. Sociale partners kunnen het pensioenfonds wel inschakelen om scenario's door te rekenen en zaken uit te zoeken. Het fonds komt echt aan zet als de sociale partners eruit zijn.

"Pensioenakkoord gaat om met groeiende levensverwachting"

Het pensioenfonds wil u uiteraard op de hoogte houden van de laatste ontwikkelingen. Zoals hierboven aangegeven spelen de sociale partners hierbij een eigen rol. Wij zullen er in ieder geval voor zorgen dat u via onze website (www.pensioenfondsarchitectenbureaus.nl) terecht komt bij de plaats waar u het laatste nieuws kunt vinden.

Dekkingsgraad onder **herstelplan**

Financieel herstel in kwartaal tenietgedaan

Na een periode van financieel herstel is de dekkingsgraad het afgelopen kwartaal sterk gedaald. Eind september was de geschatte dekkingsgraad 89,6%. Dat is bijna 22% lager dan eind juni en voor het eerst komt hij onder de 90%. Het betekent dat het herstel achterblijft bij het herstelplan, het pensioenfonds een dekkingstekort heeft en dat het niet mag meewerken aan verzoeken voor waardeoverdracht.

De sterke daling volgt op een periode van flink herstel. Het eerste halfjaar van 2011 steeg

de rente waardoor de verplichtingen afnamen. De bezittingen handhaafden hun hoge niveau. De dekkingsgraad steeg in maart voor het eerst in twee jaar door de grens van 110%.

Herstelplan

In de zomerperiode kwam hier een eind aan. In het derde kwartaal namen de verplichtingen met 21% toe door de dalende rente. Het vermogen van het pensioenfonds nam in dezelfde periode met 3% af. Het bestuur bespreekt de maatregelen die het moet nemen als de dekkingsgraad ook eind

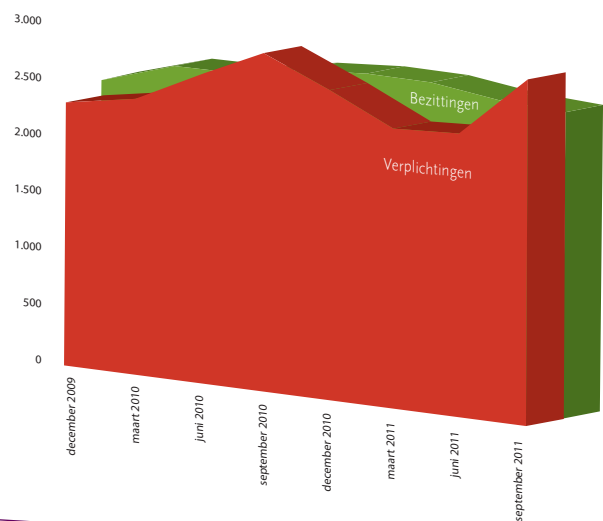
2011 nog achterloopt op de verwachtingen die in het herstelplan zijn opgenomen.

Levensverwachting

Het is de derde keer in drie jaar tijd dat de dekkingsgraad sterk daalt. De vorige keren herstelde deze zich.

De dekkingsgraad daalt als de marktrente laag is en als de beurskoersen dalen. Daarnaast moet het fonds rekening houden met de gestegen levensverwachting. Omdat we steeds ouder worden, moeten fondsen langer pensioen uitkeren. Die cijfers rekent het pensioenfonds mee.

Financiële positie (per kwartaal)

Bij deze pensioenkrant krijgt u een brief over de financiële positie van het pensioenfonds. Hierin licht het bestuur toe wat de gevolgen kunnen zijn als de dekkingsgraad aan het eind van 2011 nog altijd te laag is.

Het verantwoordingsorgaan

Aan de telefoon met ... **Henk Oonk**, lid van het verantwoordingsorgaan

Wat is de rol van het verantwoordingsorgaan?

Het verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur evenwichtige belangenafwegingen maakt voor werknemers, werkgevers en gepensioneerden over zaken als het opbouwpercentage, de premie en de indexatie.

Hoe is de samenwerking met het bestuur?

De samenwerking kan intensiever. Wij zitten eenmaal per jaar samen om de tafel over het jaarverslag. Het verantwoordingsorgaan is verplicht hier een oordeel over te geven. Het verantwoordingsorgaan heeft nu zelf een plan van aanpak gemaakt. We zoeken meer contact met het bestuur. We geven ook aan wat we nodig hebben, zoals goede verslagen van vergaderingen.

We zijn bezig met een eigen voorbeeldrapportage en als het bestuur dat sjabloon gaat gebruiken, helpt dat ons om het beleid en de beslissingen van het bestuur nog beter te kunnen beoordelen.

Wat zijn de aandachtspunten?

De manier waarop de financiële situatie wordt berekend, moet anders. Dit levert onnodige onrust op. Eind 2010 was ons belegd vermogen op z'n top, maar de dekkingsgraad was nog nooit zo laag. Daar moet iets op gevonden worden, want nu jojoet de dekkingsgraad. Daarnaast vinden we het belangrijk om de bezetting van het verantwoordingsorgaan op peil te brengen. Wegens onderbezetting zitten de leden van de deelnemersraad nu ook in het verantwoordingsorgaan.

COLOFON

Uitgave Pensioenfonds Architectenbureaus
Teksten en productie zLCD Projects, Amsterdam en Syntus Achmea, De Meern
Fotografie Yon Gludemans, Amsterdam
Opmaak Scheepens reclame adviseurs, Tilburg
Druk Van Hoesel, Heemsker

PENSIENFONDS
ARCHITECTENBUREAUS